

Mogelijkheden voor nieuwkomers om mee te doen in de samenleving

Inzichten in de impact en werking van Meedoenbalies

Colofon

Auteurs: Laila Konijn & Harry Michon

Coverfoto en foto's binnenwerk: Tellis Media

Eindredactie: Communicatie Movisie

Vormgeving: Suggestie & Illusie

Het project werd begeleid en gefaciliteerd door Adam van Bergeijk (VrijwilligerswerkNL) en Saskia Hinrichs (COA).

Oktober 2025

© Movisie

Te downloaden via: www.movisie.nl.

Dit rapport is onderdeel van het project Impact op maat, dat mogelijk is gemaakt met financiering door het VSBfonds.

Overname van tekst is toegestaan onder voorwaarde van bronvermelding: © Movisie, Utrecht, 2025. Overname van afbeeldingen, foto's en illustraties is niet toegestaan. De personen op de foto's hebben niet altijd een relatie met de tekst.

Inhoud

1. Participatie en inburgering van nieuwkomers	4
2. Wat zijn Meedoenbalies?	5
3. Waarom Meedoenbalies?	7
4. Opzet onderzoek Meedoenbalies	8
5. Hoe zien Meedoenbalies eruit in de praktijk?	10
6. Wat is de impact?	13
7. Wat maakt Meedoenbalies effectief?	19
Bronnen	23

1. Participatie en inburgering van nieuwkomers

Mensen, waar ter wereld ook, horen er graag bij en willen er toe doen. Voor nieuwkomers in Nederland is het niet anders. Wel zijn er ook specifieke plichten voor hen. In Nederland zijn statushouders verplicht om zo snel mogelijk actief deel te nemen aan de samenleving. Dit is vastgelegd in de Wet inburgering 2021, die erop gericht is om mensen vanaf het begin van hun verblijf in Nederland te ondersteunen bij hun integratie. Zodra statushouders gekoppeld worden aan een gemeente, kunnen ze in principe starten met het inburgeringstraject. Na de intake en het opstellen van een Plan Inburgering en Participatie (PIP) wordt duidelijk hoe het inburgeringstraject er uit kan gaan zien. De gemeente heeft hierover de regie. De inburgering moet binnen drie jaar worden afgerond.¹

Het traject bestaat uit drie onderdelen:

- Het leren van de Nederlandse taal, op een niveau dat past bij de leerroute.
- De Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP), waarin nieuwkomers kennismaken met werken in Nederland.
- Het Participatieverklaringstraject (PVT), waarin zij leren over de kernwaarden van de Nederlandse samenleving.²

Daarnaast wordt van asielzoekers en statushouders verwacht dat zij actief deelnemen aan de samenleving. Dit sluit aan bij het uitgangspunt dat meedoen vanaf dag één belangrijk is. Niet alleen voor de integratie van nieuwkomers, maar ook voor hun welzijn, zelfvertrouwen en toekomstperspectief³. Initiatieven zoals de Meedoenbalies spelen hierin een belangrijke rol door bewoners van asielzoekerscentra op een laagdrempelige manier te begeleiden naar participatieactiviteiten.

2. Wat zijn Meedoenbalies?

Meedoenbalies zijn ontmoetingsplekken in COA-locaties, waar bewoners op een laagdrempelige manier in contact komen met de samenleving. Bewoners kunnen hier terecht voor begeleiding naar participatieactiviteiten, zoals vrijwilligerswerk, taallessen of maatschappelijke projecten.

De Meedoenbalie is meer dan alleen een plek om activiteiten te vinden. Het is ook een ruimte voor ontmoeting, gesprek en vertrouwen. Bewoners kunnen er binnenlopen om hun wensen en mogelijkheden te verkennen, en zo stap voor stap richting een nieuw leven in Nederland te groeien.

In Nederland zijn er in 2025 ongeveer 300 COA-locaties, waarvan 38 een Meedoenbalie hebben in samenwerking met VrijwilligerswerkNL (voorheen Vereniging NOV). Er zijn ook ongeveer 70 light-varianten, deze hebben geen directe samenwerking met VrijwilligerswerkNL. Bekijk de locaties van alle [Meedoenbalies](#) in Nederland.

DEFINITIES

Vluchteling

Een vluchteling is iemand die zijn of haar land ontvlucht uit gegronde angst voor vervolging, bijvoorbeeld vanwege ras, nationaliteit, religie, politieke overtuiging of het behoren tot een specifieke sociale groep. Ook mensen die gevaar lopen door oorlog of ernstige mensenrechtenschendingen hebben recht op bescherming⁴.

Asielzoeker

Een asielzoeker is iemand die in een ander land bescherming aanvraagt door een asielverzoek in te dienen. Tijdens de procedure wordt beoordeeld of diegene in aanmerking komt voor die bescherming⁵.

Statushouder

Wanneer asielzoekers een (tijdelijke) verblijfsvergunning krijgen, worden zij statushouders genoemd. Ze worden dan gekoppeld aan een gemeente en verblijven in een asielzoekerscentrum (azc) totdat er een woning beschikbaar is. Vanaf dat moment kunnen zij beginnen met hun integratie in de samenleving. Ze mogen werken, zijn verplicht het inburgeringsexamen te halen en kunnen in sommige gevallen gezinsleden laten overkomen⁶.

Nieuwkomer

Sinds het vervallen van Wet inburgering nieuwkomers (1998-2007) wordt 'nieuwkomer' niet meer als juridische term gebruikt in actuele wetgeving zoals de Wet inburgering 2021. In plaats daarvan wordt het in beleidsdocumenten, gemeentelijke regelingen en onderwijscontexten gebruikt als een verzamelterm voor mensen die recent in Nederland zijn komen wonen en nog moeten integreren⁷. Onder nieuwkomers verstaan we asielzoekers, statushouders(kinderen) en/of overige vreemdelingen(kinderen)⁸.

3. Waarom Meedoenbalies?

De Meedoenbalies zijn in het leven geroepen vanuit een groeiend besef dat asielzoekers meer nodig hebben dan alleen onderdak en basisvoorzieningen. Tijdens de vaak lange en onzekere asielprocedure bevinden bewoners van asielzoekerscentra (azc's) zich in een wachtstand, met weinig mogelijkheden om actief deel te nemen aan de samenleving. Dit leidt niet alleen tot verveling en frustratie, maar kan ook negatieve gevolgen hebben voor hun mentale gezondheid, motivatie en toekomstperspectief⁹.

Om deze stilstand te doorbreken, ontstond het idee van de Meedoenbalie: een laagdrempelige plek waar bewoners terecht kunnen om hun talenten, interesses en mogelijkheden te verkennen. De balies bieden toegang tot allerlei soorten participatieactiviteiten als vrijwilligerswerk, taalactiviteiten, maatschappelijke projecten en ook betaald werk en vormen zo een brug tussen het azc en de samenleving¹⁰.

De eerste initiatieven ontstonden lokaal, vaak op initiatief van betrokken medewerkers en samenwerkende vrijwilligersorganisaties. Hun ervaringen lieten zien dat persoonlijke aandacht, maatwerk en samenwerking met lokale netwerken essentieel zijn voor succes. Mede dankzij deze positieve resultaten is het concept verder ontwikkeld en opgeschaald, in een samenwerking van landelijke partners zoals het COA (Centraal Orgaan opvang asielzoekers) en VrijwilligerswerkNL (voorheen Vereniging NOV).

4. Opzet onderzoek naar Meedoenbalies

Het onderzoek naar de Meedoenbalies maakt deel uit van het bredere project *Anders kijken*, een initiatief van Movisie en het VSBfonds. Dit project richt zich op het ontwikkelen van een inclusieve arbeidsmarkt, waarin ook mensen in kwetsbare posities volwaardig kunnen deelnemen. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar economische opbrengsten of formele arbeidspositie, maar juist ook naar de persoonlijke betekenis van werk, participatie en ontwikkeling. Het project stelt de ervaringen van mensen centraal en benadrukt dat vooruitgang niet altijd een 'klim op de ladder' hoeft te zijn, maar ook kan liggen in het hervinden van eigenwaarde, structuur en sociale verbinding.

Het project is opgezet vanuit de behoefte om beter te begrijpen hoe kleinschalige initiatieven bijdragen aan participatie en welzijn van mensen in een kwetsbare positie, in dit geval bewoners van asielzoekerscentra. Recente evaluaties van de Participatiewet en de commissie regulering arbeidsmarkt/commissie Borstlap laten zien dat de huidige inrichting van de ondersteuning aan mensen in een kwetsbare positie bij lange na niet leidt tot voldoende deelname aan participatieactiviteiten, zoals vrijwilligerswerk. Tegelijkertijd blijkt uit de praktijk dat initiatieven zoals de Meedoenbalies wél verschil kunnen maken, juist omdat ze persoonlijk, flexibel en lokaal ingebed zijn.

Door deze initiatieven in beeld te brengen, hun werkwijze, impact en werkzame elementen, wil het onderzoek bijdragen aan hun erkenning, versterking en voortbestaan. Daarmee beoogt het project bij te dragen aan een bredere beweging richting een inclusieve samenleving waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen.

Binnen dit kader onderzoekt Movisie samen met VrijwilligerswerkNL (voorheen Vereniging NOV) en het COA hoe de Meedoenbalies bijdragen aan participatie van bewoners van asielzoekerscentra. Het doel is om de werkzame elementen van deze balies in kaart te brengen, hun impact zichtbaar te maken en de kennis hierover te delen met andere balies, beleidsmakers en maatschappelijke organisaties.

Het onderzoek liep van september 2024 tot september 2025 en bestaat uit zes fasen:

- 1. Selectie:** Het in samenspraak selecteren van drie Meedoenbalies voor verdieping.
- 2. Kennismaking:** Online gesprekken met coördinatoren van Meedoenbalies Harderberg, Sweikhuizen en Arnhem en introductie van het project.
- 3. Voorbereiding en werkbezoeken:** Tijdens werkbezoeken interview/gesprekken met COA-medewerkers, vrijwilligerscoördinatoren en bewoners. Meekijken met de Meedoenbalie.
- 4. Analyse en verdieping:** Eerste bevindingen bespreken met betrokkenen door middel van focusgroepen en aangevuld met hun inzichten.
- 5. Brede toetsing:** Twee sessies met andere Meedoenbalies om de opbrengsten te spiegelen aan hun praktijk.
- 6. Productontwikkeling:** Beschrijving van werkzame ingrediënten, resultaten en overdraagbaarheid, in afstemming met VrijwilligerswerkNL en het COA.

Het onderzoek richt zich nadrukkelijk op participatie in brede zin, zoals vrijwilligerswerk, en niet op betaald werk. De resultaten zijn bedoeld voor kwaliteitsverbetering binnen de Meedoenbalies, maar ook voor bredere kennisdeling binnen het sociaal domein.

5. Hoe zien Meedoenbalies eruit in de praktijk?

De inrichting en werkwijze van Meedoenbalies verschillen per locatie. Dat komt doordat elke plek zijn eigen context heeft: de grootte van het asielzoekerscentrum, de ligging (stedelijk of landelijk) en de mate van samenwerking met lokale partners zoals vrijwilligersorganisaties of welzijnsinstellingen. Juist die variatie maakt het mogelijk om goed aan te sluiten bij de behoeften van bewoners én de mogelijkheden van de omgeving. In de volgende voorbeelden zie je hoe dit er in de praktijk uit ziet.

Arnhem (Elderhoeve)

De Meedoenbalie in Arnhem bevindt zich op de locatie Elderhoeve, een asielzoekerscentrum met een stedelijke ligging aan de rand van de wijk Elden. Het azc biedt plaats aan ongeveer 350 bewoners en ligt op loop- en fietsafstand van diverse voorzieningen. De locatie is goed bereikbaar met het openbaar vervoer en ligt midden in een woonwijk, wat de verbinding met de omgeving versterkt. De Meedoenbalie is hier één keer per week geopend, maar maakt deel uit van een roulerend schema met andere Arnhemse locaties. Zo is er in de stad vrijwel elke dag wel een Meedoenbalie actief.

De balie wordt bemenst door een medewerker van de Vrijwilligerscentrale Arnhem en een programmabegeleider van het COA. De medewerker van de vrijwilligerscentrale is ook op andere dagen actief op de overige locaties, wat zorgt voor continuïteit en kennisdeling tussen de verschillende balies. De COA-medewerker heeft één of meerdere dagdelen per week beschikbaar voor de Meedoenbalie op Elderhoeve. Dankzij haar rol als programmabegeleider is zij veel aanwezig op de locatie, waardoor zij ook buiten de vaste balietijden in contact staat met bewoners.

De medewerkers van de Meedoenbalie voeren laagdrempelige gesprekken met bewoners over uiteenlopende onderwerpen. Er liggen flyers klaar met informatie over activiteiten en eenmalige vrijwilligersprojecten in de regio. Voor wie interesse heeft in structureel vrijwilligerswerk, wordt in een persoonlijk gesprek gekeken naar wensen, mogelijkheden en passende plekken. De nabijheid van stedelijke voorzieningen maakt het bovendien eenvoudig om snel te schakelen met externe partners, zoals welzijnsorganisaties, buurtinitiatieven en culturele instellingen.

In 2024 zijn er via de verschillende Meedoenbalies in Arnhem ruim 1100 matches gemaakt tussen bewoners en (eenmalige) vrijwilligersklussen. Wekelijks sluiten mensen

aan bij uiteenlopende activiteiten, variërend van eenmalige evenementen tot structurele inzet. Sinds 2025 wordt het aantal unieke deelnemers bijgehouden; in het eerste kwartaal zijn dat er 42. Deze vrijwilligers zijn actief bij onder andere wijkdiners, het opruimen van zwerfafval, sportevenementen zoals Run4Fun voor kinderen en triatlons voor volwassenen, en lokale festiviteiten zoals Molenpop, Vrijheidsmaaltijden op Bevrijdingsdag en het Ouder-Kind festival. De aard van de inzet verschilt per persoon en is afhankelijk van zowel de vraag van de bewoner als het aanbod van maatschappelijke organisaties.

Sweikhuizen

De Meedoenbalie in Sweikhuizen is een mooi voorbeeld van hoe kleinschaligheid en betrokkenheid kunnen leiden tot maatwerk en innovatieve oplossingen. Het azc Sweikhuizen is gevestigd in een voormalig klooster op het terrein 'Moorheide', rustig gelegen tussen de heuvels en bossen van Zuid-Limburg. De locatie biedt plaats aan maximaal 248 bewoners en ligt op loopafstand van een treinstation, wat ondanks de afgelegen ligging toch enige bereikbaarheid garandeert.

De Meedoenbalie is hier één keer per week geopend en wordt gerund door een team bestaande uit een woonbegeleider van het COA en twee medewerkers van Partners in Welzijn (PIW): een opbouwwerker en een maatschappelijk werker. De woonbegeleider is nauw betrokken bij de bewoners en kent hen goed, wat zorgt voor een vertrouwensband en een laagdrempelige sfeer. Binnen het team is de taakverdeling helder: de COA-medewerkers (waaronder ook casemanagers) inventariseren de wensen, behoeften en mogelijkheden van bewoners, terwijl de medewerkers van PIW hun kennis van de regio en netwerk inzetten om passende vrijwilligersplekken te vinden.

In 2024 maakten 120 bewoners van het azc gebruik van de Meedoenbalie en werd het taalcafé in Schinnen 180 keer bezocht. Vanuit de Meedoenbalie worden bewoners actief betrokken bij diverse activiteiten. Het gaat onder meer om het taalcafé, ondersteuning bij lokale evenementen zoals festivals, hulp bij activiteiten van verenigingen en organisaties. Hoewel het aanbod aan vrijwilligerswerk in de directe omgeving beperkt is, wordt er in Sweikhuizen creatief en flexibel gewerkt. Er worden regelmatig nieuwe initiatieven opgezet om bewoners toch te laten participeren en in contact te brengen met de lokale bevolking. Denk aan kleinschalige buurtprojecten, ontmoetingsactiviteiten of samenwerkingen met lokale verenigingen. Zo opent er in 2025 een nieuwe externe ruimte waarin een naaiatelier, kledingherstelpunt en repaircafé worden ondergebracht. Deze initiatieven bevinden zich nog in de opstartfase. Ze hebben als doel om bewoners te stimuleren om ook buiten de vaste locaties actief te worden en zo bij te dragen aan hun welzijn en participatie in de samenleving. Deze aanpak zorgt ervoor dat bewoners zich gezien en betrokken voelen, ondanks de relatief rustige en afgelegen ligging van het centrum.

De Meedoenbalie in Sweikhuizen laat zien dat ook op kleinere locaties met beperkte middelen veel mogelijk is. Betrokkenheid, samenwerking en een open blik naar de omgeving zijn daar wel de voorwaarden voor.

Hardenberg

In Hardenberg is de Meedoenbalie opgesplitst over twee locaties, elk met een eigen karakter en functie. Aan de ene kant is er de Meedoenbalie bij Stichting InBeeld, een vrijwilligersorganisatie met een centrale plek in de stad. Deze locatie is elke werkdag open en fungeert als een soort huiskamer voor iedereen, bewoners van het azc, buurtbewoners en andere betrokkenen. Er is vrije inloop en er zijn medewerkers die mensen ondersteunen bij het vinden van vrijwilligerswerk. Daarnaast worden er regelmatig kleinschalige en kortdurende projecten opgezet om mensen op een laagdrempelige manier te laten participeren. Hoewel de balie niet exclusief gericht is op azc-bewoners, vormen zij wel een belangrijke doelgroep. Het aanbod aan vrijwilligerswerk is gevarieerd. InBeeld zet zich actief in om ook voor mensen zonder veel ervaring of taalvaardigheid passende plekken te vinden. Daarnaast bieden ze ook informele taallessen aan.

Aan de andere kant is er de Meedoenbalie op het azc zelf, gerund door twee COA-medewerkers. Hier komen bewoners vooral met vragen over betaald werk, sollicitaties en het opstellen van een cv. Omdat het vrijwilligerswerk grotendeels via InBeeld loopt, ligt de focus op het azc meer op oriëntatie op betaald werk. Het inloophmoment is informeel: bewoners wachten op hun beurt, maar luisteren ook mee met elkaars vragen, wat zorgt voor een open en leerzame sfeer. De regio Hardenberg kent een relatief krappe arbeidsmarkt, met relatief weinig werkgevers die open staan om met niet-Nederlandstaligen te werken. Gemeente Hardenberg probeert deze uitdagingen aan te pakken door een actieve samenwerking op te zoeken met ondernemers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties. Soms is het nog lastig om deze samenwerking te vinden bij lokale ondernemers. Voor bewoners van het azc zijn er, ondanks mogelijke belemmeringen zoals taal of verblijfsstatus, wel kansen om zich te oriënteren op werk. Toch wordt er ook gezien dat veel bewoners van het azc werk zoeken in andere regio's, zoals de Randstad.

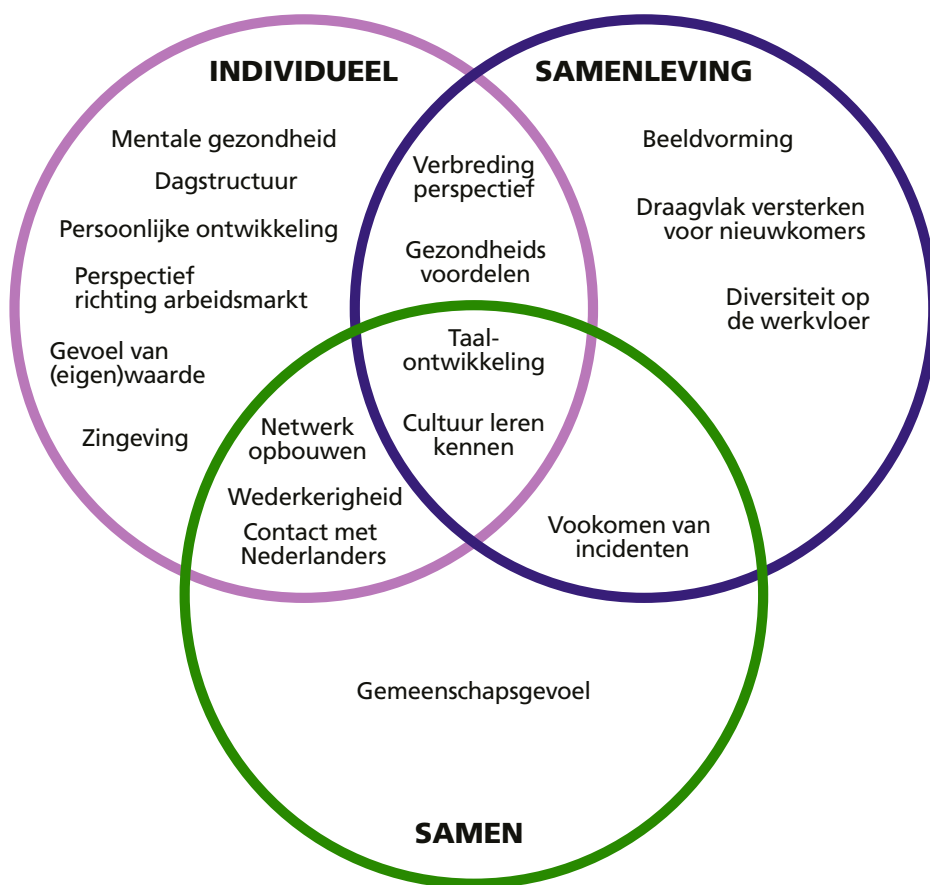
De samenwerking tussen InBeeld en het azc is minder intensief dan op de andere locaties, maar juist deze duidelijke taakverdeling werkt goed. Beide organisaties weten wat hun rol is en vullen elkaar aan: InBeeld richt zich op vrijwilligerswerk en sociale activatie, terwijl het azc zich meer bezighoudt met individuele trajecten richting ontwikkeling en werk.

Het azc Hardenberg zelf is een grote locatie aan de Jachthuisweg, geopend in 2016 en met plek voor 700 bewoners, daarmee is het het grootste asielzoekerscentrum van Overijssel. De locatie ligt aan de rand van de stad en blijft tot maart 2026 in gebruik. Het centrum mag groot zijn en de doelgroep complex; toch biedt de combinatie van twee Meedoenbalies bewoners de kans om op verschillende manieren stappen te zetten richting participatie, passend bij hun eigen tempo, wensen en mogelijkheden.

6. Wat is de impact?

In een samenleving waarin inclusie, participatie en verbondenheid steeds belangrijker worden, spelen Meedoenbalies een groeiende rol. Deze laagdrempelige voorzieningen bieden burgers ondersteuning bij het vinden van hun weg naar maatschappelijke deelname, of het nu gaat vrijwilligersactiviteiten of sociale contacten. Maar wat is nu precies de impact van deze balies? En hoe reikt die verder dan het individu alleen?

In dit hoofdstuk verkennen we de invloed van Meedoenbalies die we baseren op de bevindingen van de werkbezoeken en de focusgroepen. Vanuit die bevindingen hebben we de impact opgedeeld in verschillende niveaus: het individuele niveau, het samen-niveau en samenlevingsniveau. Hier zitten natuurlijk overlappingen in. Deze hebben we geprobeerd te visualiseren. Door deze drie niveaus in samenhang te bekijken ontstaat een beeld wat de impact is van de Meedoenbalies.

Figuur 1 Impact van de meedoenbalies in één oogopslag

Individueel – samen – samenleving

Taalontwikkeling (in de praktijk)

De Meedoenbalie biedt bewoners van azc's de kans om hun taalvaardigheid op een natuurlijke en effectieve manier te ontwikkelen. In plaats van alleen formele taallessen, oefenen bewoners hun Nederlands in echte situaties: tijdens vrijwilligerswerk, gesprekken met coördinatoren of ontmoetingen met buurtbewoners. Deze informele leeromgeving verlaagt de drempel om te spreken en vergroot het zelfvertrouwen. Informeel leren, leren door te doen, in sociale contexten, blijkt effectief voor het ontwikkelen van praktische taalvaardigheid en het versterken van motivatie en zelfvertrouwen^{11;12}. Door taal actief te gebruiken in de praktijk, leren bewoners sneller en beter communiceren, een essentiële stap richting zelfredzaamheid, participatie en een gevoel van vrijheid te ontwikkelen. Daarnaast worden er ook nog extra manieren om de taal te leren aangeboden, bijvoorbeeld in de vorm van een taalcafé.

De Nederlandse cultuur leren kennen

Via de Meedoenbalie maken bewoners op een laagdrempelige manier kennis met de normen, waarden en gewoonten van de Nederlandse samenleving. Ze leren hoe samenwerking werkt in een vrijwilligersorganisatie, wat er verwacht wordt in sociale situaties, en hoe mensen met elkaar omgaan. Dit gebeurt niet via theorie, maar door mee te doen. Zo ontstaat er begrip voor ongeschreven regels, zoals op tijd komen, initiatief tonen of feedback geven. Deze culturele oriëntatie is van grote waarde voor een succesvolle integratie en helpt bewoners om zich zekerder te voelen in hun nieuwe omgeving. Volgens Dagevos en anderen¹³ is sociaal-culturele integratie, waaronder het leren van omgangsvormen en sociale verwachtingen, een essentieel onderdeel van maatschappelijke participatie. Verschuur¹⁴ laat in haar analyse van inburgeringsmethodes zien dat informele kennismaking met culturele normen vaak effectiever is dan formele overdracht via lesmateriaal.

Individueel

Mentaal welbevinden

De Meedoenbalie heeft een directe invloed op het mentale en emotionele welzijn van bewoners. Door deel te nemen aan activiteiten of vrijwilligerswerk krijgen zij het gevoel dat ze ertoe doen. Dit doorbreekt het passieve wachten dat vaak gepaard gaat met de asielprocedure. Het gevoel iets bij te dragen, hoe klein ook, versterkt de eigenwaarde en het zelfvertrouwen. Bewoners worden niet langer alleen gezien als hulpontvangers, maar als mensen met talenten en mogelijkheden. Ook blijkt uit onderzoek van het Hannah Arendt Instituut dat buddyprojecten en participatietrajecten bijdragen aan het psychologisch welzijn van nieuwkomers en het integratieproces versnellen, doordat ze sociale netwerken versterken en duurzame relaties bevorderen¹⁵. Tijdens activiteiten van(uit) de Meedoenbalie wordt tijdens het onderzoek verschillende keren een glimlach gespot die niet makkelijk in woorden te omschrijven valt, maar wel boekdelen spreekt. Je ziet de zorgen voor even afnemen.

Zich gewaardeerd weten - Gevoel van eigenwaarde

Door actief mee te doen, ervaren bewoners dat ze ertoe doen. Ze worden gezien, gewaardeerd en aangesproken op hun kwaliteiten. Dit versterkt hun gevoel van eigenwaarde en het geloof in eigen kunnen. Waardering en erkenning zijn belangrijke psychologische basisbehoeften die bijdragen aan welzijn en motivatie¹⁶. Tegelijkertijd voelen ook vrijwilligers en medewerkers zich gewaardeerd door de betekenisvolle contacten die ontstaan. De Meedoenbalie creëert zo een omgeving waarin waardering wederzijds is en waarin mensen groeien doordat ze gezien worden als mens, niet als status. Wederkerigheid in sociale relaties draagt bij aan verbondenheid, onafhankelijkheid en betekenisvol contact, ook in contexten van ongelijkheid^{17;18}.

Dagstructuur

Activiteiten brengen ritme in de dag en helpen bewoners om hun gedachten te ordenen. Dit vermindert stress, angst en somberheid. Een zinvolle daginvulling biedt structuur, zingeving en de mogelijkheid om betekenisvolle relaties op te bouwen. Dit draagt vervolgens bij aan een positiever zelfbeeld en mentaal welzijn¹⁹. Tegelijkertijd groeit het gevoel van zingeving: bewoners ontdekken (opnieuw) wat hen motiveert, of dat nu een oude passie is of iets nieuws. Dit geeft richting, zelfs als hun toekomst nog onzeker is. Zingeving en doelgerichtheid zijn belangrijke beschermende factoren tegen psychische klachten, vooral in contexten van onzekerheid en verlies van controle²⁰.

Perspectief richting werk (ontwikkeling van vaardigheden)

De Meedoenbalie biedt bewoners de kans om arbeidsvaardigheden op te doen, zoals samenwerken, op tijd komen, initiatief nemen en communiceren. Dit vergroot hun inzetbaarheid en versterkt hun gevoel van *self-efficacy*: het vertrouwen dat ze kunnen meedoen op de arbeidsmarkt. Self-efficacy is een belangrijke voorspeller van motivatie, leerbereidheid en doorzettingsvermogen, en wordt versterkt door positieve ervaringen met taakuitvoering^{21;22}. Voor sommigen is het een opstap naar betaald werk of opleiding, voor anderen een manier om hun talenten te (her)ontdekken. Ook de zelfdeterminatietheorie benadrukt het belang van competentie en autonomie voor duurzame motivatie en inzetbaarheid²³.

Individueel – samenleving

Gezondheidsvoordelen

Langdurige inactiviteit en stress kunnen leiden tot psychische én fysieke klachten²⁴. Door actief te blijven, bouwen bewoners veerkracht op. De Meedoenbalie werkt zo preventief: bewoners die meedoen, ervaren vaak minder gezondheidsproblemen en voelen zich sterker in het omgaan met tegenslagen

Verbreiding sociaal perspectief

Meedoenbalies dragen bij aan de verbreding van perspectief doordat ze mensen (zowel bewoners als lokale Nederlanders) in contact brengen met anderen buiten hun eigen leefwereld. Door deze ontmoetingen ontdekken deelnemers nieuwe mogelijkheden, leren ze van elkaars ervaringen en groeit het wederzijds begrip. Dit verruimt niet alleen hun kijk op zichzelf en hun omgeving, maar versterkt ook het besef dat iedereen op zijn eigen manier kan bijdragen aan de samenleving. Volgens Movisie²⁵ bevordert sociaal contact tussen mensen met verschillende achtergronden empathie, vermindert het vooroordelen en draagt het bij aan sociale cohesie. Ook Wouters²⁶ benadrukt dat het in contact brengen van verschillende leefwerelden essentieel is voor het ontwikkelen van wederzijds begrip en het doorbreken van sociale bubbel.

Individueel – samen

Netwerk opbouwen

Een sociaal netwerk is van grote waarde. Via de Meedoenbalie ontstaan contacten die ook op de lange termijn betekenisvol zijn: als steun, als ingang naar werk of opleiding, of simpelweg als vriendschap. Sociale relaties bieden niet alleen praktische hulp, maar ook emotionele veiligheid. Vrienden kunnen een luisterend oor bieden, je motiveren als het tegenzit, of juist zorgen voor ontspanning en plezier. Het gevoel erbij te horen, gezien te worden en samen te kunnen lachen of ervaringen te delen, dragen sterk bij aan iemands welzijn en veerkracht. Sociale steun – in de vorm van emotionele, instrumentele en waarderende steun – blijkt een belangrijke buffer tegen stress en draagt bij aan psychisch welzijn²⁷. Ook Wever²⁸ benadrukt dat de kwaliteit en wederkerigheid van sociale netwerken bepalend zijn voor het gevoel van verbondenheid en mentale gezondheid. Zo vergroot een netwerk niet alleen de kansen op een succesvolle toekomst, maar ook op een menswaardig en verbonden bestaan.

Wederkerigheid

De Meedoenbalie draait niet alleen om 'iets krijgen', maar juist ook om 'iets bijdragen'. Bewoners worden aangemoedigd om hun talenten en inzet in te zetten voor de gemeenschap, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk, het ondersteunen van andere bewoners of het organiseren van activiteiten. Deze wederkerigheid versterkt het gevoel van gelijkwaardigheid en laat zien dat participatie tweerichtingsverkeer is. Het draagt bij aan een cultuur van geven én ontvangen. Veel bewoners vinden dat zelf ook belangrijk, krijgen we herhaaldelijk te horen. Uit onderzoek blijkt dat wederkerigheid in sociale relaties niet alleen verbondenheid versterkt, maar ook bijdraagt aan een gevoel van betekenisvol zijn en onafhankelijkheid²⁹. Ook in participatieprojecten voor nieuwkomers, zoals budgettrajecten, blijkt dat een gedeeld doel en actieve inzet van beide partijen leidt tot meer gelijkwaardigheid en duurzame sociale verbinding³⁰.

Contact met Nederlanders en lokale vrijwilligers

Contact met Nederlanders en lokale vrijwilligers speelt een cruciale rol in het opbouwen van vertrouwen, begrip en sociale integratie. Deze ontmoetingen bieden nieuwkomers niet alleen praktische hulp en wegwijs in de lokale context maar ook een kans om de taal te oefenen, culturele gewoonten te leren kennen en zich welkom te voelen. Voor veel mensen is het contact met vrijwilligers een eerste positieve ervaring met de Nederlandse samenleving, waarin ze zich gezien en gewaardeerd voelen. Uit sociaalpsychologisch onderzoek naar het project Kletsmaatjes blijkt dat regelmatig contact met vrijwilligers leidt tot meer plezier, vertrouwen en gedeelde persoonlijke ervaringen, wat het gevoel van verbondenheid versterkt³¹. Vriendschappen die hieruit ontstaan, kunnen een bron van stabiliteit en hoop zijn, juist in onzekere tijden. Bovendien ontstaat er via deze verbindingen vaak een wederzijds leerproces: ook vrijwilligers verbreden hun perspectief en ontwikkelen meer begrip voor de diversiteit binnen hun eigen gemeenschap³².

Samen

Gemeenschapsgevoel

Een van de krachtigste effecten van de Meedoenbalie is het gevoel van verbondenheid dat ontstaat. Bewoners ontmoeten anderen, binnen én buiten het azc, en bouwen relaties op. Dit versterkt het gevoel ergens bij te horen, wat essentieel is voor welzijn en integratie. Volgens de zelfdeterminatietheorie van Deci en Ryan³³ is verbondenheid, naast autonomie en competentie, een van de drie universele psychologische basisbehoeften die bijdragen aan motivatie en welzijn³⁴. Door de Meedoenbalie hebben de deelnemers een gezamenlijk doel. Ook dit draagt bij aan een gemeenschapsgevoel, wat een belangrijke rol speelt in het versterken van sociale netwerken en het bevorderen van participatie³⁵.

Samen – samenleving

Voorkomen van incidenten

Door bewoners actief te betrekken bij de samenleving, wordt sociale isolatie vermindert, een belangrijke risicofactor voor spanningen of incidenten binnen en buiten het azc. Sociale verbondenheid wordt in de literatuur gezien als een beschermende factor tegen gevoelens van eenzaamheid en sociale spanningen^{36;37}. De Meedoenbalie biedt structuur, perspectief en sociale verbinding, wat bijdraagt aan rust en stabiliteit. Ook het opbouwen van vertrouwen tussen bewoners en de omgeving helpt om misverstanden en conflicten te voorkomen. Uit recent onderzoek blijkt dat het versterken van veerkracht en weerbaarheid op individueel en gemeenschapsniveau essentieel is om sociale stabiliteit te bevorderen in een superdiverse samenleving³⁸. Preventie begint bij betrokkenheid, en dat is precies wat de Meedoenbalie faciliteert.

Samenleving

Beeldvorming

De ontmoetingen die via de Meedoenbalie ontstaan, helpen om stereotypen te doorbreken. Bewoners krijgen een realistischer beeld van Nederlanders, en omgekeerd leren buurtbewoners hun (tijdelijke) burens kennen als mensen met dromen en kwaliteiten. Dit draagt bij aan meer begrip en minder wij-zij-denken³⁹.

Draagvlak versterken voor nieuwkomers

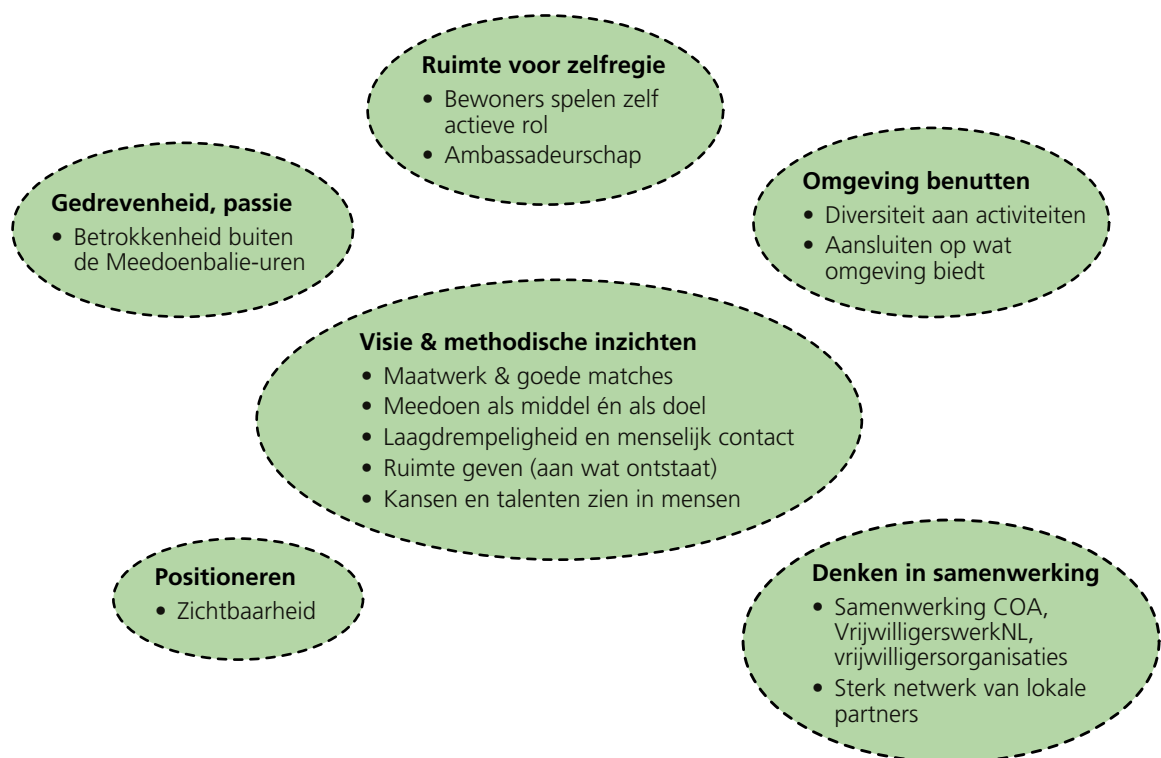
De Meedoenbalies dragen bij aan het vergroten van maatschappelijk draagvlak voor nieuwkomers door ontmoeting en samenwerking te stimuleren. Wanneer bewoners van azc's actief deelnemen aan lokale activiteiten of vrijwilligerswerk, ontstaat er direct contact met buurtbewoners en organisaties. Dit persoonlijke contact maakt abstracte beelden concreet: mensen leren elkaar kennen als burens, collega's of mede-vrijwilligers. Volgens de contacttheorie van Allport⁴⁰ vermindert intergroepscontact onder de juiste omstandigheden vooroordelen en bevordert het positieve interpersoonlijke relaties. Deze theorie wordt breed ondersteund in onderzoek naar wijkinitiatieven die sociale verbinding tussen nieuwkomers en buurtbewoners stimuleren⁴¹. Zo groeit het begrip, vermindert wantrouwen en ontstaat er meer bereidheid om nieuwkomers een plek te geven in de samenleving.

Diversiteit op de vloer

Via de Meedoenbalie doen bewoners waardevolle ervaring op, ontwikkelen ze vaardigheden en bouwen ze een netwerk op. Dit vergroot uiteindelijk hun kansen op de arbeidsmarkt en draagt bij aan meer diversiteit op de (vrijwilligers)werkvloer. Diversiteit op de werkvloer wordt steeds vaker erkend als een bron van innovatie, creativiteit en bredere perspectieven binnen teams⁴². Werkgevers die via vrijwilligersprojecten kennis maken met nieuwkomers, zien vaak hun potentieel en talenten. Zo kan er een natuurlijke route naar inclusie ontstaan, waarbij diversiteit niet alleen wordt gestimuleerd, maar ook gewaardeerd als verrijking van het team. Een inclusief werkklimaat waarin uniciteit en erbij horen samengaan, blijkt bovendien essentieel voor het benutten van de voordelen van diversiteit⁴³.

7. Wat maakt Meedoenbalies effectief?

Meedoenbalies bieden een praktische en mensgerichte manier om bewoners van asielzoekerscentra te ondersteunen bij hun eerste stappen richting participatie. Ze vormen een toegankelijke plek waar ontmoeting, oriëntatie en activering samenkomen. Juist doordat ze lokaal zijn ingebed en aansluiten bij de leefwereld van bewoners, weten Meedoenbalies mensen te bereiken die anders moeilijk in beeld komen. In dit hoofdstuk verkennen we waarom deze aanpak in essentie werkt. Figuur 2 geeft een samenvatting van de opgehaalde werkzame elementen die we in dit hoofdstuk beschrijven.

Figuur 2 Werkzame elementen van de meedoenbalies

Ruimte voor zelfregie

Bewoners in een actieve rol

Een krachtig kenmerk van de Meedoenbalie is dat bewoners zelf een actieve rol spelen. Ze worden niet alleen geholpen, maar ook uitgenodigd om mee te denken, mee te doen en soms anderen te ondersteunen. Deze actieve betrokkenheid vergroot het gevoel van eigenaarschap en versterkt het zelfvertrouwen. Mensen worden niet benaderd als hulpvragers, maar als waardevolle deelnemers aan de samenleving.

Naast een ondersteunende omgeving is de eigen inzet van bewoners een cruciale factor voor succesvolle participatie. Intrinsieke motivatie, het willen meedoen vanuit eigen interesse of behoefte, is vaak de motor achter duurzame betrokkenheid. Activiteiten opleggen heeft weinig zin; mensen moeten zelf het nut en de waarde van meedoen ervaren. Tegelijkertijd zijn er manieren om deze motivatie aan te wakkeren. De laagdrempelige sfeer van de Meedoenbalie, waarin mensen zonder oordeel worden ontvangen, verlaagt de drempel om een eerste stap te zetten.

Ambassadeurschap

In sommige gemeenten hebben bewoners een rol als ambassadeur. Zij vertellen hun verhaal, inspireren anderen en bouwen bruggen tussen gemeenschappen. Dit versterkt het bereik en de geloofwaardigheid van de Meedoenbalie.

Ook dat ambassadeurschap helpt drempels te verlagen: door verhalen van anderen te horen die vergelijkbare stappen hebben gezet, kunnen twijfels plaatsmaken voor herkenning, hoop en nieuwsgierigheid. Zo ontstaat ruimte voor groei, op het eigen tempo en vanuit eigen kracht.

Gedreven en passie

Betrokkenheid buiten de Meedoenbalie-uren

De impact van de Meedoenbalie reikt verder dan de momenten waarop de Meedoenbalie open is. Vrijwilligers, medewerkers en deelnemers onderhouden vaak ook buiten de formele setting contact. Dit zorgt voor continuïteit, vertrouwen en een gevoel van verbondenheid. Het laat zien dat meedoen geen project is, maar een proces dat zich afspeelt in het dagelijks leven. Daarnaast voelen bewoners zich hierdoor serieus genomen en gestimuleerd om aanwezig te zijn bij de Meedoenbalie of verwante activiteiten.

Visie en methodische inzichten

Maatwerk en goede matches

Een ander belangrijk werkingsprincipe is maatwerk. Er wordt gekeken naar de persoon achter de vraag: wat zijn iemands talenten, wensen en mogelijkheden? Door goed te luisteren en zorgvuldig te matchen met passende activiteiten of vrijwilligerswerk, ontstaat er een grotere kans op duurzame betrokkenheid en succeservaringen.

Medewerkers die kansen zien

De houding van de medewerkers van de Meedoenbalie is cruciaal. Zij kijken niet alleen naar wat iemand nodig heeft, maar vooral naar wat iemand kan en wil. Door kansen te zien en mensen daarin te begeleiden, ontstaat er ruimte voor ontwikkeling en perspectief.

Meedoen als middel én als doel

Meedoen wordt bij de Meedoenbalie zowel gezien als een middel om bijvoorbeeld taal te oefenen, een netwerk op te bouwen of erbij te horen. Daarnaast is meedoen ook een doel. Zowel landelijk wordt hier een doel aan gesteld, als voor bewoners zelf. Iets doen, maakt soms niet eens uit wat, dat is wat telt.

Laagdrempeligheid en menselijk contact

Een van de meest gewaardeerde aspecten van de Meedoenbalie is de laagdrempeligheid. Mensen kunnen zonder afspraak binnenlopen, worden vriendelijk ontvangen en voelen zich serieus genomen. Het persoonlijke contact, zonder bureaucratische drempels, maakt dat mensen zich gezien en welkom voelen: een voorwaarde voor echte participatie.

Ruimte geven

Een belangrijk werkingsprincipe achter de Meedoenbalie is de visie dat je niet alles zelf hoeft aan te sturen, maar dat je ruimte creëert voor wat er spontaan ontstaat. Door niet te forceren, maar goed te observeren en in te spelen op wat zich aandient, krijgen de werkzame elementen pas echt de kans om tot hun recht te komen. Dit vraagt om vertrouwen in het proces en in de kracht van de groep: als je gelooft dat mensen elkaar willen helpen, bijvoorbeeld via ambassadeurschap en je laat dat ook toe, dan komen mensen vanzelf in beweging. Het is een subtiele balans tussen begrijpen hoe het werkt en het ook daadwerkelijk toestaan dat het zo mag werken. Juist in die open, natuurlijke context ontstaan eigenaarschap, betrokkenheid en duurzame participatie.

Denken in samenwerking

Sterk netwerk van lokale partners

De Meedoenbalie staat niet op zichzelf. Een sterk netwerk van lokale partners, zoals welzijnsorganisaties, culturele instellingen en onderwijs, maakt het mogelijk om deelnemers door te verwijzen naar een breed scala aan activiteiten. Deze samenwerking vergroot de slagkracht en maakt maatwerk mogelijk.

Samenwerking tussen COA, VrijwilligerswerkNL en vrijwilligersorganisaties

De samenwerking met landelijke en lokale partijen zoals het COA, VrijwilligerswerkNL (voorheen Vereniging NOV) en vrijwilligersorganisaties zorgt voor een stevige basis. Deze partners brengen expertise, infrastructuur en bereik in, waardoor ze elkaar versterken en de Meedoenbalie kan functioneren als plek voor bewoners waar vraag en aanbod samenkomen.

Omgeving benutten

Diversiteit aan activiteiten

De Meedoenbalie biedt toegang tot een breed palet aan vrijwilligerswerk en activiteiten: van sport en cultuur tot taalmaatjes en praktische hulp. Deze variatie maakt het mogelijk om aan te sluiten bij verschillende interesses en niveaus van inzet, en biedt ruimte voor groei en ontwikkeling.

Aansluiten op wat de omgeving biedt

De kracht van de Meedoenbalie zit ook in het vermogen om aan te sluiten bij wat er lokaal al is. In plaats van nieuwe structuren op te zetten, wordt er slim gebruikgemaakt van bestaande initiatieven, netwerken en voorzieningen. Dit voorkomt versnippering en versterkt de lokale samenhang.

Positioneren

Zichtbaarheid

Zichtbaarheid is een essentieel werkingsprincipe van de Meedoenbalie. Hoe beter de Meedoenbalie en haar activiteiten zichtbaar zijn, hoe groter de kans dat bewoners de stap durven zetten om mee te doen. Dit vraagt om meer dan alleen een fysieke plek; het gaat ook om aanwezigheid in het dagelijks leven van mensen. Denk aan flyers op centrale plekken, aanwezigheid bij lokale evenementen, of simpelweg mond-tot-mond-reclame via bewoners en vrijwilligers. Ook ambassadeurs en betrokken professionals dragen bij aan deze zichtbaarheid door verhalen te delen en anderen actief te betrekken. Zichtbaarheid zorgt voor herkenning, vertrouwen en toegankelijkheid.

De werkzame elementen vormen geen pasklare methodiek

Er zijn verschillende werkzame elementen die bijdragen aan het succes van de Meedoenbalies. Deze elementen kunnen sterk variëren, afhankelijk van de specifieke context waarin ze worden toegepast. Wat in de ene situatie effectief is, hoeft in een andere niet effectief te zijn. De werkzame elementen zijn dan ook geen *one-size-fits-all* oplossing, maar eerder een flexibele benadering. De Meedoenbalies houden rekening met de unieke kenmerken van de omgeving. Juist die flexibiliteit maakt het mogelijk in te spelen op de behoeften van bewoners en tegelijkertijd aan te sluiten bij de werkelijkheid.

Bronnen

- 1 Rijksoverheid (z.d.). Wet inburgering 2021. Wet inburgering 2021 | Inburgeren in Nederland | Rijksoverheid.nl
- 2 Rijksoverheid (z.d.). Wet inburgering 2021. Wet inburgering 2021 | Inburgeren in Nederland | Rijksoverheid.nl
- 3 COA (z.d.). Integratie en participatie. Geraadpleegd van COA - Integratie en participatie | www.coa.nl
- 4 Vluchtelingenwerk (z.d.). Wanneer ben je een vluchteling, asielzoeker of statushouder? Geraadpleegd op 15 juli 2025, van Wanneer ben je een vluchteling, asielzoeker of statushouder?
- 5 Vluchtelingenwerk (z.d.). Wanneer ben je een vluchteling, asielzoeker of statushouder? Geraadpleegd op 15 juli 2025, van Wanneer ben je een vluchteling, asielzoeker of statushouder?
- 6 Overheid.nl. (z.d.). Begrippenlijst officiële bekendmakingen. Geraadpleegd op 15 juli 2025, van <https://www.overheid.nl/help/official-bekendmakingen/begrippenlijst>
- 7 PO-raad, [Nieuwkomers](#) | PO-Raad; geraadpleegd dd 15-7-25
- 8 PO-raad, [Nieuwkomers](#) | PO-Raad; geraadpleegd dd 15-7-25
- 9 Sociaal en Cultureel Planbureau. (2025, 13 februari). Asielzorgen als symptoom van andere problemen. <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2025/02/13/asielzorgen-als-symptoom-van-andere-problemen>
- 10 NOV (2023). #Meedoen; samen aan de slag (2024) Impactrapportage 2023.
- 11 Habermehl, I., Bollen, K., & Segers, M. (2017). Leren op de werkplek: Wat weten we over informeel leren? Maastricht University School of Business and Economics. <https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/2017/06/13/leren-op-de-werkplek-wat-weten-we-over-informeel-leren>
- 12 Els, T., & Bijker, M. (2012). Taal leren in de praktijk: Informeel leren van de Nederlandse taal door migranten. ITTA, Universiteit van Amsterdam.
- 13 Dagevos, J.; De Voogd-Hamelink, M. & Damen, R. (2022). Gevestigd, maar niet thuis; Eerste bevindingen uit de Survey integratie migranten (sim2020). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

- 14 Verschuur, V. A. (2019). Structurele of culturele integratie? Een toetsend onderzoek naar de dimensies van integratie in lesmethodes voor nieuwkomers [Masterscriptie, Universiteit Utrecht]. <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/35463>
- 15 Mortier, G. (2021). Wat zegt de wetenschap over buddywerkingen en integratie? Hannah Arendt Instituut. Geraadpleegd op 22 juli 2025, van <https://hannah-arendt.institute/nieuws/rapport-wat-zegt-de-wetenschap-over-buddynetwerken-en-integratie/>
- 16 Van den Broeck, A., Vansteenkiste, M., De Witte, H., Lens, W., & Andriessen, M. (2009). De zelf-determinatie theorie: Kwalitatief goed motiveren op de werkvloer. *Gedrag en Organisatie*, 22(4), 316–335. <https://doi.org/10.5117/2009.022.004.002>
- 17 Ten Bruggencate, T. (2018). Verbonden door wederkerigheid. *Geron*, 20(3), 10–12. <https://doi.org/10.1007/s40718-018-0154-6>
- 18 Aussems, K. (2019). De (waan)zin van wederkerigheid: Een participatief actieonderzoek naar het belang en de betekenis van wederkerigheid in de zorg [Masterthesis, Universiteit voor Humanistiek]. <https://research.uvh.nl/ws/portalfiles/portal/14945570/Full%20Text.pdf>
- 19 Stringer, B., Wulms, G., Boot, E., van der Weerd, S., & de Koning, M. B. (2020). Handelingsperspectieven voor een zinvolle daginvulling bij ernstig probleemgedrag. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 62(10), 812–820. www.tijdschriftvoorpsychiatrie.nl/nl/artikelen/article/50-13346_Handelingsperspectieven-voor-een-zinvolle-daginvulling-bij-ernstig-probleemgedrag
- 20 Van der Zee, K. I., & Plaisier, I. (2021). Zingeving en veerkracht bij vluchtelingen: Een psychologisch perspectief. Universiteit Leiden. <https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/3214567>
- 21 Depaepe, A. (2018). De relatie tussen self-efficacy en het groepsontwikkelingsproces: Een kwantitatieve studie bij online samenwerkend research-based learning [Masterproef, Universiteit Gent]. https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/509/257/RUG01-002509257_2018_0001_AC.pdf
- 22 Moeke, M. (2015). Self-efficacy: Drijven of zinken? [Masterthesis, Universiteit Utrecht]. <https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/21781/Masterthesis%20Moeke%203960137.pdf>
- 23 Van den Broeck, A., Vansteenkiste, M., De Witte, H., Lens, W., & Andriessen, M. (2009). De zelf-determinatie theorie: Kwalitatief goed motiveren op de werkvloer. *Gedrag en Organisatie*, 22(4), 316–335. <https://doi.org/10.5117/2009.022.004.002>

- 24 Bakker, L., Cheung, S. Y., & Phillimore, J. (2016). The Asylum Integration Paradox: Comparing Asylum Support Systems and Refugee Integration in The Netherlands and the UK. *International Migration*, 54, 118-132
- 25 Movisie. (2021). Wat werkt bij sociaal contact tussen mensen met verschillende religies en culturele achtergronden. <https://www.movisie.nl/publicatie/wat-werkt-sociaal-contact-tussen-mensen-verschillende-religies-culturele-achtergronden>
- 26 Wouters, P. (2020). Verschillende leefwerelden met elkaar in contact brengen – de centrale opgave van open kennispraktijken. Openresearch.amsterdam. <https://openresearch.amsterdam/nl/page/56547/verschillende-leefwerelden-met-elkaar-in-contact-brengen---de>
- 27 Galle, P. (2023). De impact van sociale steun van het sociaal netwerk op het psychosociaal welbevinden van studenten met een functiebeperking [Masterproef, Universiteit Gent]. https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/003/158/217/RUG01-003158217_2023_0001_AC.pdf
- 28 Wever, I. (2015). Zelfstandig, maar niet alleen: De invloed van sociale netwerken en sociale steun op de psychische gezondheid van zzp'ers en werknemers vergeleken [Masterthesis, Universiteit Utrecht]. <https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/31355/Wever%20Iris%20-%20MT-2.pdf>
- 29 Ten Bruggencate, T. (2018). Verbonden door wederkerigheid. *Geron*, 20(3), 10–12. <https://doi.org/10.1007/s40718-018-0154-6>
- 30 Hannah Arendt Instituut. (2021). Sociale netwerken en participatietrajecten: Een verkenning van buddywerkingen en sociale integratie. https://hannah-arendt.institute/wp-content/uploads/2021/03/Rapport_Sociale-netwerken-en-participatietrajecten_HAI_2021.pdf
- 31 Heikamp, E., & Hansen, N. (2021). Integratie in actie: Taal en contact tussen nieuwkomers en vrijwilligers. Een sociaalpsychologische analyse van het project 'Kletsmaatjes'. Rijksuniversiteit Groningen. https://www.kletsmaatjes.nl/wp-content/uploads/2022/05/Heikamp_Hansen_ISBN_978_94_034_2949_december_2021.pdf
- 32 Kennisplatform Utrecht Sociaal. (2020). Integratie van vluchtelingen: Sociaal werkers en inwoners in actie. <https://husite.nl/kus/over-het-kus/onderzoek/praktijkonderzoek/2983-2/>
- 33 Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
- 34 Kappe, R. (2020). Zonder relatie, geen prestatie: over het belang van verbondenheid. Nationaal Regieorgaan Onderwijs onderzoek (NRO). https://www.nro.nl/sites/nro/files/media-files/thema_2_-_rutger_kappe.pdf

- 35 Hannah Arendt Instituut. (2021). Sociale netwerken en participatietrajecten: Een verkenning van buddywerkingen en sociale integratie. https://hannah-arendt.institute/wp-content/uploads/2021/03/Rapport_Sociale-netwerken-en-participatietrajecten_HAI_2021.pdf
- 36 Zavaleta, D., Samuel, K., & Mills, C. (2014). Social isolation: A conceptual and measurement proposal. Oxford Poverty & Human Development Initiative
- 37 Wigfield, A., Turner, R., Alden, S., Karania, V., & Green, M. (2022). Reducing social isolation and loneliness in older people: A systematic review of the effectiveness of interventions. *Health & Social Care in the Community*, 30(1), 1–14.
- 38 Van der Schans, K., & De Kool, D. (2025). Veerkracht en weerbaarheid tegen sociale spanningen: Een wetenschappelijke beschouwing van maatschappelijke fenomenen, risicofactoren en beschermingsmechanismen om de sociale stabiliteit in de superdiverse samenleving te behouden. Risbo/Erasmus Universiteit Rotterdam. <https://www.risbo.nl/media/127455>
- 39 Van Gorp, B., Van Hove, J., Figoureux, M., & Vyncke, B. (2021). Anders communiceren over migratie en vluchtelingen: Aan de slag met frames en counterframes. *Microsoft Word - OtherTalk_Anders_communiceren_over_migratie_en_vluchtelingen_EINDRAPPORT_26NOV20*
- 40 Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley.
- 41 Tinnemans, K., Meijer, R., Koster, N., & van Iersel, N. (2019). Sociale verbinding tussen nieuwkomers en andere wijkbewoners: Een verkenning van wijkinitiatieven gericht op sociale verbinding. Kennisplatform Inclusief Samenleven. <https://www.kis.nl/sites/default/files/2022-06/sociale-verbinding-in-de-wijk.pdf>
- 42 Potters, T. F. (2018). Het effect van diversiteit in het bedrijfsleven: Onderzoek naar de gevolgen die diversiteit met zich meebrengt [Bachelor scriptie, Erasmus Universiteit Rotterdam]. <https://thesis.eur.nl/pub/45129/Potters-T.F.-432258.pdf>
- 43 Van Bommel, H. M., Hubers, F., & Maas, K. E. H. (2024). Prominent themes and blind spots in diversity and inclusion literature: A bibliometric analysis. *Journal of Business Ethics*, 192(3), 487–499. <https://doi.org/10.1007/s10551-023-05522-w>